

Nordiska
ministerrådet

PROGRAM FÖR FINLANDS OCH
ÅLANDS ORDFÖRANDESKAP

NORDEN 2025: ENAT OCH STARKT

INNEHÅLL

STATSMINISTERNS OCH LANTRÅDETS FÖRORD	3
SAMARBETSMINISTRARNAS FÖRORD	5
MOT ETT INTEGRERAT, KONKURRENSKRAFTIGT OCH HÅLLBART NORDEN	7
FOKUS PÅ SAMHÄLLSSÄKERHET SAMT BARN OCH UNGA	9
ETT HÅLLBART NORDEN	12
ETT KONKURRENSKRAFTIGT NORDEN	15
ETT SOCIALT HÅLLBART NORDEN	19
VI BJUDER IN TILL ATT BYGGA ETT HÅLLBART, HANDLINGSKRAFTIGT OCH INTEGRERAT NORDEN UNDER 2025	23
LÄNKAR TILL MINISTERRÅDENS SAMARBETSPROGRAM	24
OM DEN HÄR PUBLIKATIONEN	26

Den här publikationen finns även som en webbtillgänglig online-
version: <https://pub.norden.org/politknord2024-776>

STATSMINISTERNS OCH LANTRÅDETS FÖRORD

Finlands statsminister Petteri Orpo och lantrådet Katrin Sjögren, Ålands landskapsregering. Foto: Lauri Heikkinen

I Norden är vi historiskt, kulturellt och ekonomiskt sammanlänkade. Vi delar en gemensam värdegrund baserad på demokrati, jämställdhet, respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen. Vi försvarar starkt den regelbaserade världsordningen. Grunden för det nordiska samarbetet utgörs av det nära förhållandet mellan våra folk, direkta kontakter mellan medborgare och det aktiva fältet av civilsamhällesorganisationer. Med statsministrarnas Vision 2030 som ledstjärna lotsar Finlands regering och Ålands landskapsregering arbetet i Nordiska ministerrådet vidare mot att Norden blir den mest hållbara och integrerade regionen i världen.

Det nordiska samarbetet är mer aktuellt än någonsin. Rysslands brutala anfallskrig mot Ukraina bryter grovt mot folkrätten. Det har orsakat det ukrainska folket stort lidande och hotar den europeiska och globala säkerheten. De nordiska länderna stöder Ukraina på många sätt. Genom fortsatt samarbete stärker vi samhällssäkerheten, inklusive beredskapen och resiliensen, i Norden. Det finns också en mängd andra kriser och utmaningar som vi tillsammans förbereder oss på att bemöta på bästa möjliga sätt.

I ett rättvist och inkluderande samhälle bekämpar vi aktivt diskriminering och ojämlikhet. I Norden bygger vi samhället så att alla kan vara med.

I Norden ser vi fördelarna med öppna marknader och en fungerande konkurrens. Nordens globala ekonomiska ställning och konkurrenskraft är avgörande för att säkerställa

näringslivets utveckling och samhällets välfärd. Vårt ordförandeskap främjar konkurrenskraften genom att stärka samarbetet bland annat inom områden som innovation och hållbara lösningar. Digitalisering och högkvalitativ utbildning är centrala komponenter för att skapa en konkurrenskraftig ekonomi som står sig i en globaliserad värld.

Situationen kräver ytterligare ansträngningar också i de nordiska länderna. Vi behöver mer nordiskt samarbete för att utveckla beredskapen ytterligare. Vi behöver mer framåtanda i Norden och i Europa för att påtagligt stärka vår konkurrenskraft. Vi behöver än mer fokuserade åtgärder för att värna om den tillit som utgjort en av grundstenarna i bygget av ett framgångsrikt och välmående Norden. Tillsammans kan vi ta stora steg framåt.

Finland och Åland leder tillsammans arbetet i Nordiska ministerrådet 2025. Finland är därtill ordförande i utrikesministrarnas N5-samarbete och i försvarsministrarnas Nordefco-samarbete. Vi är under året också ordförande i Europeiska säkerhets- och samarbetsorganisationen OSSE. Vikten av fördjupat nordiskt samarbete på bred front är större än på länge.

Vi ser fram emot ett givande samarbete under ordförandeskapet för att bygga vårt gemensamma Norden.

SAMARBETSMINISTRARNAS FÖRORD

Finlands och Ålands ministrar för nordiskt samarbete Anders Adlercreutz (till höger) och Annika Hambrudd (till vänster). Foto: Katarina Koch

Under Finlands och Ålands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2025 fortsätter arbetet med att implementera Vision 2030 och dess tre strategiska prioriteringar. De politiska prioriteringarna på varje förvaltningsområde är nu identifierade i de sektorvisa samarbetsprogrammen med tillhörande arbetsplan. Under året gäller det att komma väl igång med arbetet med sikte på mållinjen 2030.

De senaste åren har medfört grundläggande förändringar i våra samhällen och säkerhetssituationen i våra närområden. Av särskild vikt är även de utmaningar som klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald för med sig. Vi vet inte när nästa pandemi står vid dörren. Hybridpåverkan blir allt vanligare.

De nordiska länderna utmärker sig i en global jämförelse som jämlika och inkluderande samhällen. Vår starka pressfrihet och yttrandefrihet, i kombination med en medieläskunnig befolkning och stark rättsstat, gör att förutsättningarna för att motstå yttre påverkan är god. Nordiska ministerrådet omfattar ett stort antal förvaltningssektorer och lämpar sig därför väl för arbete med den civila beredskapen och den övergripande säkerheten. Finlands och Ålands ordförandeskap vill bidra till att hela Norden är så väl förberett för eventuella kriser som möjligt.

Vi kommer att fästa uppmärksamhet vid Nordiska ministerrådets fokus på temat 'Barn och Unga' och vill se ett starkt och mångsidigt engagemang också i fortsättningen.

Planeringsfasen för förnyandet av gränshinderarbetet är klar och det är dags att energiskt arbeta vidare, både nationellt och samnordiskt, för att det ska vara lätt att bo, studera, arbeta och driva företag i ett annat nordiskt land.

Det regionala arbetet i närområdena intensifieras kontinuerligt. Det är glädjande att de baltiska länderna också blir allt mer involverade i det nordiska samarbetet. Samtidigt fortsätter också profileringen internationellt speciellt genom de nordiska ambassadernas gemensamma insatsprojekt runtom i världen.

Det finns nu ett starkare momentum för nordiskt samarbete än på länge. Det gäller inte bara de traditionellt stora nordiska sektorer kultur och utbildning, utan ett bredare område. Viljan att göra mer har spritt sig över hela fältet. Samtidigt är det viktigt att inte ta det nordiska samarbetet för givet. Ordförandeskapet eftersträvar ett mera robust och ambitiöst samarbete som levererar nordiska lösningar samt ny och efterfrågad kunskap och skapar plattformar för nordisk samverkan. Nordisk nytta och nordiskt mervärde ska gagna oss alla. Vårt Norden är enat och starkt, och tillgängligt för oss alla.

Under 2025 går vi in i den sista avgörande fasen av förverkligandet av Vision 2030. Hela den nordiska koncernen jobbar mot samma mål. Genom ett fokuserat och effektivt samarbete uppnår vi resultat, och kan främja våra aktuella prioriteringar.

Nordiska samarbetshälsningar!

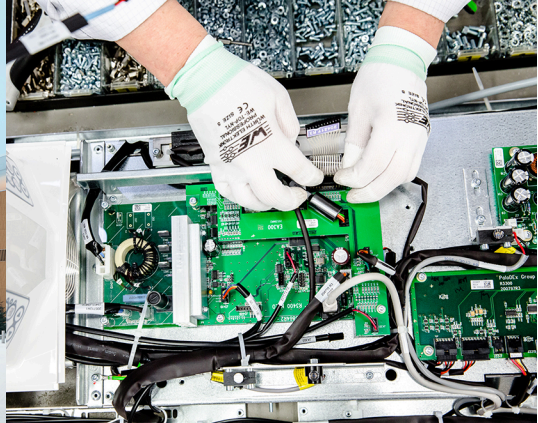
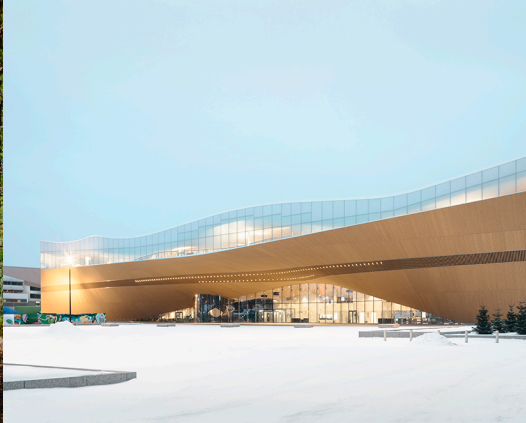

Foto: Julia Kivelä/ Finnish Lakeland/Jyväskylä Region. Tuomas Uusheimo/ Helsinki Partners. Sakari Piippo.

MOT ETT INTEGRERAT, KONKURRENSKRAFTIGT OCH HÅLLBART NORDEN

Nordiska ministerrådet styrs av statsministrarnas gemensamma vision om Norden som världens mest hållbara och integrerade region 2030. Visionen innehåller tre strategiska prioriteringar: ett hållbart Norden, ett konkurrenskraftigt Norden och ett socialt hållbart Norden. Hållbar utveckling, jämställdhet samt barns rättigheter och unga är genomgående teman i ministerrådets arbete.

Under Finlands och Ålands gemensamma ordförandeskap inleds en avgörande period för visionen fram till 2030. Alla ministerråd har ett samarbetsprogram för 2025–2030 som fastställer mål och delmål för verksamheten. För att säkerställa bästa möjliga resultat av arbetet har varje sektor dessutom en arbetsplan för konkreta åtgärder.

Under ordförandeskapet arbetar vi för att visionen förverkligas på ett effektivt sätt och ger nordisk nytta. Ministerrådets arbetsmetoder och åtgärder ska vara resultatnriktade och konsekventa. Finlands regering stöder utvecklingen av sekretariatets administration och föreslår att sekretariatets medarbetare med nordiska avtal ska behärska minst två nordiska språk muntligt och skriftligt, varav minst ett ska vara ett skandinaviskt språk.

Fokus på både grön och digital omställning har visat sig vara rätt val för att främja ett hållbart, jämlikt och interoperabelt Norden. Ordförandeskapet främjar en hållbar och rättvis **digitalisering** samt en effektiv och säker gränsöverskridande informationshantering. Målet är att bättre kunna bedöma klimat- och miljöpåverkan och att genomföra förändringar genom effektiva och teknikneutrala åtgärder för att minska utsläppen. De nordiska och baltiska länderna kan vara förebilder för övergången till ett digitalt samhälle. De förändringar som eftersträvas kräver åtgärder som starkt stöder en säker användning av digital teknik som 5–7G, artificiell intelligens och datadrivna lösningar och säkerställer lika tillgång till dessa samt teknikneutralitet.

Ett fungerande, demokratiskt och jämlikt digitalt samhälle förutsätter digital kompetens, förmåga att använda digitala verktyg och tjänster samt tillgänglighet inom digitala tjänster och produkter. Digital säkerhet och beredskap blir allt viktigare när digitaliseringen förändrar samhället. Medborgarnas digitala kompetens och aktörernas beredskap är avgörande för samhällets säkerhet.

Det ska vara lätt att bo, studera, arbeta och driva företag över landsgränserna i Norden. Under ordförandeskapsåret främjar vi **fri rörlighet** i Norden och arbetar i ministerråden och i Gränshinderrådet för att undanröja gränshinder. Gränshinderrådets nya mandatperiod 2025–2030 ska inledas på ett smidigt sätt. Fokus ligger bland annat på framsteg i utbyte av folkbokföringsuppgifter, och på skatteområdet fortsätter utvärderingen av möjliga reformer utifrån det föregående ordförandeskapets riktlinjer. Det gränsöverskridande operativa samarbetet främjas också av gränskommittéerna som spelar en viktig roll i utvecklingen av ett integrerat, hållbart och konkurrenskraftigt Norden.

Det ligger i de nordiska ländernas intresse att göra Europeiska unionen bättre och mer välfungerande. I många **EU-ärenden** kan man i förväg påverka på ett konstruktivt sätt i olika konstellationer av likasinnade medlemsstater. Vi vill att Norden ska inspirera och aktivt erbjuda sina erfarenheter, standarder och lösningar med beaktande av partnerländernas förutsättningar och strukturer. Vi kan också uppnå nordisk nytta genom att samordna det sätt på vilket EU:s beslut verkställs i de nordiska länderna. Det ligger i de nordiska ländernas intresse att tillsammans påverka dessa frågor.

Finland betonar vikten av fortsatt stöd till Ukraina. Nordiska ministerrådet bör fortsätta att stödja återuppbyggnad, stärkande av rättsstatsutvecklingen samt det civila samhället i **Ukraina**, bland annat inom utbildningssektorn och stödet till personer som får tillfälligt skydd.

Samarbetet styrs av Vision 2030. Statsministrarna har ansvaret för nordiska samarbetsfrågor. De biträds i varje land av samsarbetsministern. Regeringarna sammanträder nordiskt på 14 olika sektorer. Ministerråden bistås av ministerrådets sekretariat, som leds av generalsekreteraren.

Foto: Harri Tarvainen/Visit Finland. Business Finland. Eeva Anundi/ Business Finland.

FOKUS PÅ SAMHÄLLSSÄKERHET SAMT BARN OCH UNGA

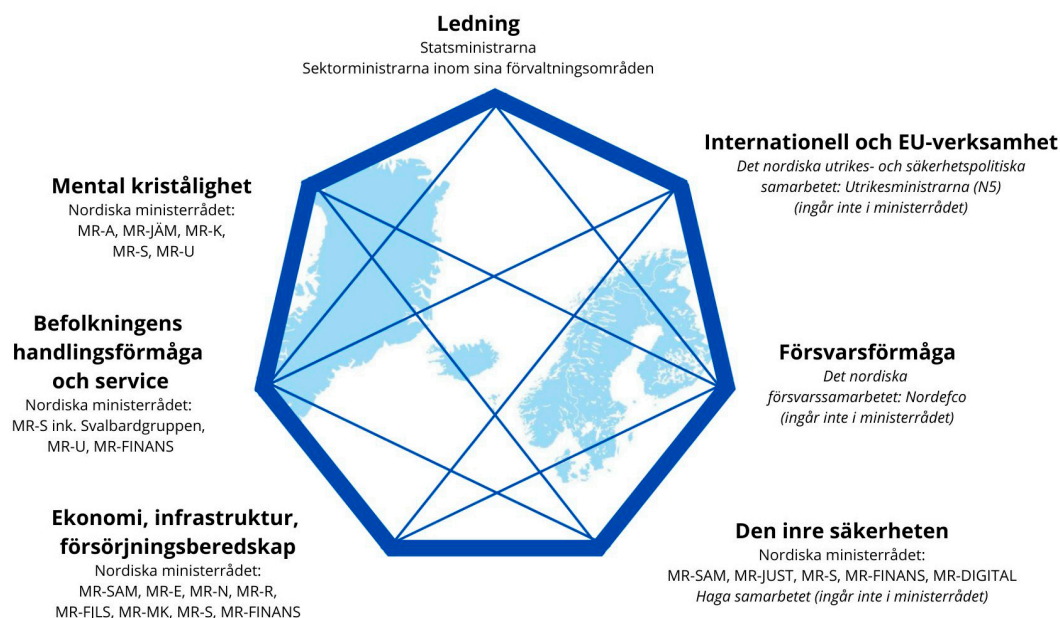
Under sitt ordförandeskap ägnar Finland särskild uppmärksamhet åt samhällssäkerhet, inbegripet krisberedskap och resiliens, samt barn och unga.

Under ordförandeskapet betonar vi behovet av att stärka de nordiska ländernas resiliens och främja **en övergripande och omfattande beredskap** inför olika kriser och hybridhot. Färöarna, Grönland och Åland ska beredas möjlighet att delta i detta arbete. De nordiska ländernas resiliens och handlingskraft vid kriser ska utvecklas konsekvent och alla politiksektorer ska beaktas samordnat i syfte att stärka beredskapen. Det nordiska regeringssamarbetet i de sektoriella ministerråden utgör en bra ram för detta arbete. Norden ska vara en stark aktör i Europa som snabbt och effektivt kan reagera på kriser som naturkatastrofer, pandemier och organiserad brottslighet. I EU främjar Finland förslaget om utarbetande av en strategi för en beredskapsunion.

I en föränderlig miljö är det viktigt att myndigheterna är uppmärksamma på en garanterad kontinuitet i samhällets grundfunktioner, hanteringen av störningar, såsom cyberhot, försörjningsberedskapen och beredskapen för undantagsförhållanden. I alla nordiska länder finns det nationella samarbetsmodeller för hur aktörer delar och analyserar säkerhetsrelaterad information samt planerar, övar och agerar tillsammans. Coronapandemin lärde oss hur viktigt det är att alla samhällssektorer agerar i krissituationer, bland annat för att säkerställa medborgarnas resiliens, delaktighet och återhämtning. Det finländska samhällets kristållighet baserar sig på modellen för övergripande säkerhet, dvs. förmågan att upprätthålla samhällets vitala funktioner under alla förhållanden, vilket förutsätter ett smidigt samarbete mellan myndigheterna. Finland är berett att erbjuda andra länder kunskaper och lärdomar om den övergripande säkerheten och det övergripande försvaret.

Åtgärder på nationell nivå behöver kompletteras med nordiskt samarbete. Under ordförandeskapet främjas beredskaps- och resiliensarbetet inom ministerrådets olika sektorer, vare sig det handlar om kompetensutveckling, grundläggande utredningar, forskning eller steg mot gemensam beredskap, till exempel i form av riskkartläggning. Finland betonar vikten av en tydlig helhetsbild för att stärka beredskapen och utveckla samarbetet. Arbetet i Nordiska ministerrådet bidrar till att göra Norden så starkt, förberett och resiliert som möjligt.

NORDISKT SAMARBETE Samhällssäkerhet inklusive krisberedskap och resiliens; *Samhällets vitala funktioner*

Tillit spelar en viktig roll både vad gäller att klara av kriser och att förebygga dem. Utbildning och kulturtjänster stärker medborgarnas kunskaper och färdigheter att fungera i ett föränderligt samhälle. Befolkningens välfärd, hälsa och handlingskraft, förebyggande av marginalisering samt ett jämlikt och demokratiskt samhälle stöder social stabilitet och en känsla av rättvisa. Verksamhet inom civilsamhällesorganisationer, kyrkor och andra religiösa samfund samt olika instanser ger invånarna en social referensram som skapar förtroende och ett rättvist samhälle för alla.

Försörjningsberedskapen utgör grunden för samhällets övergripande säkerhet. Finland stärker det nordiska beredskaps- och försörjningsberedskapssamarbetet. Livsmedelssäkerheten och energiförsörjningsberedskapen är en väsentlig del av försörjningsberedskapen. Finland främjar skapandet av ett nordiskt nätverk för försörjningsberedskap. Nätverket skulle inledningsvis utvärdera sådana nordiska ärendehelheter gällande försörjningsberedskap och beredskap som är lämpliga att genomföra på nordisk nivå samt ta fram en handlingsplan.

Tillsammans med Åland främjar Finland **barns och ungas rättigheter, välfärd och delaktighet i Norden**. Ministerrådets arbete med barn och unga bör följas upp systematiskt. Barnens rättigheter ska skyddas genom att barnens bästa sätts i främsta rummet, vilket också innebär att stärka barn och ungas delaktighet. FN:s konvention om barnets rättigheter, som är vägledande för ministerrådets arbete, är exceptionellt

omfattande, täckande och detaljerad. Barn har rätt till det skydd och den omvårdnad som behövs, vilket förpliktar vuxna att säkerställa att barnens rättigheter förverkligas och likaså att skydda barn mot försummelse av deras rättigheter.

Finlands och Ålands ordförandeskap fäster särskild uppmärksamhet vid samhällssäkerhet, inbegripet krisberedskap och resiliens samt barn och unga.

Foto: Ari-Pekka Darth. Tim Bird. Riitta Supperi/Keksi/Team Finland.

ETT HÅLLBART NORDEN

Klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald och föroreningar är några av de största utmaningarna för mänskligheten. Vi måste hitta gemensamma nordiska lösningar genom att främja teknikneutral produktion av ren energi, koldioxidneutralitet, biologisk mångfald, starka ekosystem samt cirkulär ekonomi och hållbar bioekonomi. Norden måste fortsätta att vara världsledande i en innovationsdriven och konkurrenskraftig ren omställning.

Den rena omställningen möjliggör en övergång till en miljömässigt hållbar ekonomi och tillväxt som inte bygger på överkonsumtion av naturresurser och fossila bränslen. En övergång till hållbar tillväxt kan till exempel innebära ökade investeringar i ren energi, utnyttjande av cirkuläreconomiska lösningar, övergång till utsläppsnåla transporter på ett tekniskt och ekonomiskt hållbart sätt samt skydd och förstärkning av den biologiska mångfalden. För att möjliggöra energiomställningen behövs parallellt med ökad produktion av och efterfrågan på el även ny teknik och innovationer. Digitalisering, kompetens och forskning spelar en viktig roll här.

Den rena omställningen är en betydande möjlighet för Nordens landsbygds- och stadsområden. Landsbygdsområden och avlägset belägna områden kan ta tillvara de utvecklingsmöjligheter som övergången innebär. Förutsättningarna för omställningen kan påverkas av såväl områdesanvändning som regional utveckling. Ren energi möjliggör industriell förnyelse och även nya investeringar samt nya arbetstillfällen som skapas genom dem. Möjligheterna till omställning varierar från region till region, varför aspekter som regional rättvisa och acceptans är viktiga.

Den demografiska utvecklingen utmanar både växande **stadsregioner och områden som tappar befolkning**. Det finns dock förutsättningar för ett gott liv och attraktionsfaktorer i alla slags områden. I områden som tappar befolkning eller i avlägset belägna områden behövs en smart anpassning, vilket kan innebära att man överger målet om en kontinuerlig befolkningstillväxt. Att identifiera och stärka bidragande faktorer till attraktionskraften och förutsättningarna för ett gott liv gäller alla regioner, men frågan är särskilt viktig för regioner som befinner sig i en utvecklingsfälla.

Betydelsen av industriell koldioxidförvaltning (CCUS) kommer sannolikt att öka under de

närmaste åren vid sidan av skogarnas kolsänkor och kollager. Det finns ett behov av att främja utvecklingen och ibruktageandet av lösningar för industriell koldioxidförvaltning, inklusive lösningar som bygger på avskiljning, lagring och användning av biobaserad koldioxid. Under sitt ordförandeskap kommer Finland att fördjupa det nordiska CCUS-samarbetet och främja informationsutbytet mellan myndigheter, forskningsinstitut och andra aktörer på området.

Den globala rena och digitala omställningen förväntas öka efterfrågan på **mineralråvaror** och branschen ser stora möjligheter i framtiden. Nordens styrka är rikliga mineraltillgångar i berggrunden och kunskapen om mineraler. Mineralsektorn i Norden kan möta globala utmaningar och samtidigt stödja Nordens ekonomiska utveckling. Att ta hänsyn till miljöaspekter ger möjligheter att utveckla och utnyttja mer hållbara lösningar både i Norden och i världen.

Att stärka hållbarheten, resiliensen och konkurrenskraften i den nordiska **livsmedelsproduktionen och bioekonomin** är ett viktigt mål. Ordförandeskapet ska främja en hållbar förvaltning och användning av biobaserade naturresurser. Att anpassa sig till klimatförändringen och minska klimatpåverkan är viktiga samsarbetsområden inom denna sektor. De biobaserade näringarnas utveckling, jord- och skogsbruk, fiske och vattenbruk har en nyckelroll i samhällets anpassning till klimatförändringen. Omställningen när det gäller energilösningar för fiskerinäringen är ett centralt tema under ordförandeskapet. Samarbete för att utveckla nya proteinkällor skapar möjligheter för konkurrenskraftig och hållbar produktion samt förstärkning av resiliensen.

Det nordiska samarbetet söker efter sätt att främja en hälsosam och hållbar konsumtion av livsmedel med hänsyn till nationella förhållanden. Det handlar till exempel om arbetet med att implementera de nordiska näringsrekommendationerna, förbättra konsumentinformationen och minska matsvinnet. Dessa teman har ett nära samband med förbättring av livsmedelssystemens miljömässiga, ekonomiska, kulturella och sociala hållbarhet, som är en central fråga i strävan efter att uppnå målen för hållbar utveckling.

Stärkandet av bioekonomins resiliens och livsmedelsförsörjningen har fått en starkare roll i det nordiska samarbetet. En konkurrenskraftig bioekonomi som anpassar sig till ett förändrat klimat bidrar också till att stärka den övergripande säkerheten i samhället. De nordiska länderna kan tillsammans hitta lösningar för att upprätthålla och stärka en hållbar jordbruksproduktion inför globala utmaningar.

Främjandet av **det internationella miljö- och klimatsamarbetet** fortsätter under Finlands ordförandeskap. Dagens miljö- och klimatutmaningar är till stor del gränsöverskridande och deras lösningar kräver internationellt samarbete och globala partnerskap. De nordiska länderna är effektiva i internationella förhandlingar och bidrar till genomförandet av ambitiösa miljö- och klimatavtal. Under de senaste åren har de nordiska länderna till exempel varit aktiva i att förhandla fram ett nytt internationellt plastavtal.

Norden ska fortsättningsvis vara världsledande i en innovationsdriven och konkurrenskraftig ren omställning.

Foto: Visit Åland. Harri Tarvainen. Riitta Supperi/Keksi/Team Finland.

ETT KONKURRENSKRAFTIGT NORDEN

Nordens globala ekonomiska ställning och konkurrenskraft är avgörande för att säkerställa näringslivets utveckling och samhällets välfärd. Nordiska företag ska även fortsättningsvis ha kapacitet och förmåga att förnya sig och konkurrera på de globala marknaderna. Ett konkurrenskraftigt Norden kräver sektorsövergripande samarbete. De nordiska länderna bör också intensifiera samarbetet kring exportfrämjande.

Ordförandeskapet ska främja nordiska företags konkurrenskraft genom att stärka samarbetet inom områden som innovation och hållbara lösningar. Nordens ställning som attraktivt investeringsobjekt för en resurseffektiv omställning till ren energi stärks. En effektiv konkurrens i Norden ska hjälpa näringslivet att förnya sig. I Norden ser man fördelarna med öppna marknader och en fungerande konkurrens. Fungerande marknader kan främjas genom att lyfta fram vikten av konkurrens och genom att eftersträva en förutsägbar reglering som säkerställer lika konkurrensvillkor och inte skapar omotiverade hinder för att komma in eller verka på en marknad.

En **kompetent och välutbildad** befolkning skapar förutsättningar för hållbar ekonomisk tillväxt och stärker den sociala resiliensen i en föränderlig värld. Utan hög kompetens föds inga socialt viktiga och hållbara innovationer. Det är viktigt att våra utbildningssystem i Norden producerar tillräcklig kompetens och aktörer även inom kritiska branscher för att säkerställa försörjningsberedskapen och den cirkulära ekonomins behov. Därför måste man se till att yrkesutbildning och högre utbildning i tillräcklig utsträckning svarar på de kritiska branschernas kompetensbehov.

Forskningens roll i Norden är stark. Genom tvärvetenskaplig forskning som överskrider samarbetsstrukturer hittar vi praktiska lösningar på stora samhällsutmaningar. Ministerrådets arbete och dess beslutsfattande bör konsekvent utgå från forskning och forskningsbaserad kunskap.

Finland och Åland fortsätter att arbeta för **den fria rörligheten för människor och företag** och för att lösa gränshinder som hämmar ekonomisk tillväxt. Ett digitalt gränslöst Norden

är en förutsättning för hållbar tillväxt och ett hållbart Norden. Ordförandeskapet ska främja ett digitalt gränslöst Norden. Rörlighet är ett viktigt sätt att höja kvaliteten i utbildning och undervisning och samtidigt underlätta bristen på kompetent arbetskraft. Rörlighet stärker också samarbetet inom konst- och kultursektorn samt olika civilsamhällesaktörers skapande av projekt och nätverkande. Den nordiska och även den europeiska rörligheten har minskat under de senaste åren, så ordförandeskapet bör främja högkvalitativ rörlighet mellan de nordiska länderna.

Det är viktigt att främja omställningen till ren energi och användningen av förnybara energikällor, vilket Finland och Åland särskilt ägnar uppmärksamhet åt under ordförandeskapet. De nordiska ländernas **energitrygghet** är en viktig faktor för ekonomisk stabilitet och social välfärd. Även om våra energiprofiler är olika är vårt gemensamma mål att säkerställa en tillförlitlig, prisvärd och hållbar energiförsörjning. Nordens mångfald av energikällor minskar riskerna med ett alltför stort beroende av en enda energikälla och förbättrar resiliensen.

De nordiska länderna är nära sammankopplade genom elnät och gemensamma marknader. Gränsöverskridande sammankopplingar hjälper oss att balansera variationer i energiproduktion och energiefterfrågan, effektivisera resursanvändningen och förbättra försörjningstryggheten och försörjningsberedskapen. Säkerheten i **energiinfrastrukturen** är av största vikt för att säkerställa tillförlitlig och oavbruten energiförsörjning, för att skydda kritiska samhällsfunktioner och för att förhindra olika hot och störningar.

Att säkerställa tillräcklig **elproduktionskapacitet** även i krissituationer är avgörande. En utsläppssnål och hållbar energiframtid kräver tekniska innovationer och samarbete.

Bioekonomin spelar en viktig roll i förnyelsen av industrin och som möjliggörare av värdefull affärsverksamhet och nya arbetstillfällen. Genom nordiskt samarbete samt hållbar förvaltning och användning av resurser kan vi förbättra Nordens konkurrenskraft i förhållande till andra regioner och stödja industrins möjligheter att utnyttja bioekonomins fulla potential. Genom att främja möjligheter till samarbete om biobaserade produkter och hitta lösningar för cirkulär ekonomi kan vi förbättra resurseffektiviteten och skapa ekonomisk tillväxt.

Det nordiska samarbetet bör främja en samstämmig utveckling av politik och lagstiftning som gäller bioekonomin samt underlätta och påskynda godkännande och marknadstillträde för biobaserade produkter. Det är avgörande att säkerställa en smidig värdekedja, tillräckliga forskningsinsatser och industriell skalbarhet. Det nordiska samarbetet ska också främja gemensam forskning och innovation samt locka till sig investeringar.

Den nya geopolitiska verkligheten innebär utmaningar för de nordiska länderna, som är beroende av öppen internationell handel och investeringar. Tillsammans kan länderna utnyttja sina styrkor och motverka den nordiska industrins sårbarhet. Finlands ordförandeskap ska främja ett projekt där man undersöker den nordiska industrins **internationella värdekedjor** inom utvalda kritiska industrier. I fråga om värdekedjor är det

också viktigt att i riskhanteringen beakta klimatförändringen och anpassningen till den samt försämringen av miljöns tillstånd. Lösningar inom den cirkulära ekonomin spelar en viktig roll för att minska sårbarheten i industriella värdekedjor.

Framtidens **transportsystem** är säkra, kunskapsbaserade och hållbara. De består av nätverk, tjänster för person- och godstransporter samt informationsanvändning. Människor och varor måste i framtiden kunna röra sig säkrare, mer hållbart och utsläppsnålt, smidigare och kostnadseffektiva. Under sitt ordförandeskap ska Finland ta sig an planeringen av transportsystemet på en strategisk nivå med betoning på den övergripande säkerheten. Det är nödvändigt att samarbeta ur hela transportsystemets perspektiv.

Förutsättningar bör skapas för en övergång till alternativa drivmedel inom transportsektorn, särskilt i tung trafik, med beaktande av teknikneutralitet. Under övergången måste man värna om medborgarnas köpkraft och företagets konkurrenskraft. Ordförandeskapet ska främja ett nordiskt samarbetsprojekt där man utreder alternativa drivmedel för tunga fordon.

Det nordiska samarbetet för att förbättra transport-, logistik- och kommunikationsförbindelserna och för att främja beredskapen och förberedelserna är avgörande. Betydelsen av försörjningsberedskap och förberedelser för utvecklandet av digitala och fysiska kontakter och tjänster har blivit allt viktigare. Samarbete och identifiering av ömsesidiga beroenden mellan sektorer blir allt viktigare. Kritisk infrastruktur måste skyddas för att marknaderna och medborgarnas vardag ska fungera under alla omständigheter.

Sjöfart och hamnar är avgörande för transporter i de nordiska ländernas utrikeshandel och för att garantera försörjningsberedskapen. Under 2024 påverkades de nordiska länderna bland annat av situationen i Röda havet och dess konsekvenser för den internationella sjöfarten, den så kallade skuggflottans tillväxt och läget i Östersjön. Fungerande transportrutter är ett livsvillkor för det nordiska näringslivet och därmed också för hela samhällets konkurrenskraft. Därför ligger det i hela Nordens intresse att säker vintersjöfart och isförstärkta fartyg beaktas i regleringen av sjöfartens utsläpp.

I det nordiska **turismsamarbetet** ska Finland tillsammans med Åland främja genomförandet av den samlade samlingsplan för turism som togs fram 2024 och kartlägga finansieringsmöjligheter med Nordisk turismarbetsgrupp, Nordic Innovation och ministerrådets sekretariat.

Deltagande i världsutställningen **Osaka Expo 2025** med en gemensam nordisk paviljong är ett bra exempel på gränsöverskridande samarbete och ett utmärkt tillfälle att på internationell nivå lyfta fram ett konkurrenskraftigt Norden, de nordiska länderna som en gemensam investeringsmarknad samt nordiska värderingar, kultur, innovation och hållbar utveckling.

Kultursamarbetet mellan de nordiska länderna förenar nordbor över gränserna och har stor betydelse för människors välfärd och delaktighet. Den kreativa sektorn och kulturlivet spelar en viktig roll i att stärka de nordiska ländernas konkurrenskraft och internationella attraktionskraft. Konst- och kultursektorns förmåga att möta samhällsutmaningar bör stärkas ytterligare.

Ett konkurrenskraftigt Norden kräver sektorsövergripande samarbete. De nordiska länderna bör också intensifiera samarbetet kring exportfrämjande.

Foto: Majja Astikainen/Helsinki Marketing. Mikael Ahlfors/Keksi/Team Finland.

ETT SOCIALT HÅLLBART NORDEN

De nordiska välfärdssamhällena har i hög grad byggt på tillit, men flera utvecklings-tendenser utmanar nu både den nordiska välfärdsmodellen och den sociala sammanhållningen.

Ett socialt hållbart samhälle garanterar alla sina medlemmar lika möjligheter till ett gott liv och värnar samtidigt om miljön och resurserna för kommande generationer. I ett rättvist och inkluderande samhälle bekämpas diskriminering och ojämlikhet aktivt. En hälsosammare och mer hållbar livsmedelskonsumtion bidrar också till en bättre folkhälsa. Den snabba tekniska utvecklingen och utnyttjandet av artificiell intelligens erbjuder nya möjligheter för alla befolkningsgrupper, särskilt unga. Samtidigt innebär användningen av teknik också hot, såsom cyberhot och att vissa grupper utestängs från de möjligheter som ny teknik erbjuder. Ordförandeskapet ska också diskutera ökningen av koncentrationssvårigheter och ångestsymtom hos barn och unga i takt med att digitala verktyg blir allt vanligare.

Förtroendet för **rättsstaten, demokratin och jämställdheten** är en väsentlig del av det nordiska samhällets fundament, som det är viktigt att stärka och värna om. En stark social sammanhållning bidrar till att skapa en trygg och stödjande miljö för individer och grupper. I ett sådant samhälle mår människor bättre och samhället är mer motståndskraftigt mot olika kriser och utmaningar.

Ordförandeskapet ska särskilt inrikta sig på nära samarbete samt utbyte av information och erfarenheter när det gäller att bekämpa och förebygga ungdoms- och gängbrottslighet och att bekämpa gränsöverskridande organiserad brottslighet. Identifieringen av brottslig verksamhet och företeelser som bidrar till den fortsätter och diskussioner förs om att utveckla samarbetet inom fångvården.

Ordförandeskapet ska också främja demokratins resiliens. Möjligheten för människor i alla åldrar att agera och delta är nödvändigt för ett pluralistiskt samhälle och för demokratins utveckling. Kampen mot korruption stärker rättsstatens strukturer, den höga tilliten och stabila ekonomier i Norden samtidigt som den försvagar den organiserade brottslighetens verksamhetsförutsättningar. Därför ska vi under ordförandeskapet främja identifiering av metoder för att bekämpa korruption och utbyte av god praxis mellan de nordiska länderna.

Höjd kunskaps- och utbildningsnivå påverkar den sociala välfärden. De senaste årens studier har visat att inlärningsresultaten har vänt nedåt i de nordiska länderna. Kunskapsnivån i läskunnighet, matematik och naturvetenskap har sjunkit och inlärningsskillnaderna har ökat. Under ordförandeskapet främjar vi nordiskt samarbete för att identifiera orsakerna till den sjunkande kunskapsnivån och hitta lösningar för att vända trenden i de nordiska länderna.

Digitalisering och artificiell intelligens kan påverka viktiga aktörer och processer i demokratin, men de kan också bidra till samhällets förnyelse. Ordförandeskapet ska fokusera på **mediekompetens och demokratiföstran**. Falsk eller vilseledande information kan avsiktligt undergräva samhället och demokratin. Stark mediekompetens och förmåga att känna igen desinformation hos medborgare i alla åldrar stärker det aktiva medborgarskapet och ökar också samhällsresiliensen.

Finlands och Ålands ordförandeskap ska främja nordiskt samarbete inom **funktionshinderområdet** och integrering av funktionshinderfrågor. Syftet är att öka medvetenheten och stärka kunskapsbasen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och på så sätt främja genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning inom olika sektorer och på olika nivåer.

Digitalisering och beredskap är viktiga teman i fråga om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Genom att ta hänsyn till rättigheterna för personer med funktionsnedsättning inom dessa områden stöder vi ett socialt hållbart Norden där ingen lämnas utanför. Samarbetet inom funktionshinderområdet för också in ett nordiskt perspektiv i den funktionshinderspolitiska debatten på europeisk och global nivå. Dessutom ska det nordiska samarbetet på funktionshinderområdet 2025 fokusera på mänskliga rättigheter med beaktande av ett intersektionellt förhållningssätt, det vill säga hur olika faktorer som ålder och kön påverkar ställningen för en person med funktionsnedsättning.

De nordiska länderna är världsledande i fråga om att främja **jämställdhet**, men ännu återstår mycket att göra. Under ordförandeskapsåret ligger fokus på samarbetet kring jämställdhet, lika lön, könsrelaterat våld och välfärd bland personer som tillhör könsminoriteter och sexuella minoriteter. Finland fortsätter sin långsiktiga människorättspolitiska linje för att främja och försvara rättigheterna för bland annat kvinnor, flickor, personer med funktionsnedsättning, urfolk, könsminoriteter och sexuella minoriteter samt andra särskilt utsatta personer.

År 2025 är det 30 år sedan antagandet av Pekingdeklarationen och dess handlingsprogram, som är bland de viktigaste internationella dokumenten om jämställdhet. Under ordförandeskapsåret undersöker vi handlingsprogrammets betydelse ur ett nordiskt perspektiv och ser vad som återstår att genomföra i programmet.

Kulturell mångfald, inkludering och jämlikhet är grundläggande nordiska värderingar. För att möta framtidens utmaningar är det viktigt att alla nordiska invånare, oavsett ålder, kön, sexuell läggning, åskådning, funktionsnedsättning, språk eller etniskt ursprung, mår bra och får bästa möjliga förutsättningar att delta i kulturlivet och samhällsutvecklingen i Norden.

Under ordförandeskapsåret ska vi tillsammans överväga hur vi kan stärka den kulturella och språkliga mångfalden i Norden, öka delaktigheten, inkluderingen och jämställdheten i kulturlivet samt säkerställa ett gott och proaktivt samarbete även i framtiden. Samtidigt vill Finland och Åland stärka diskussionen om hur man kan främja rörlighet och erfarenhetsutbyte mellan nordiska konst- och kulturaktörer och aktörer från Arktis, Baltikum och Nordens närområden.

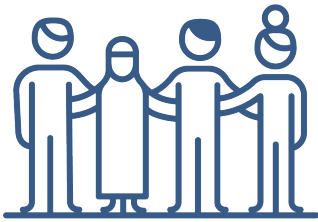
Finland fortsätter att utbyta erfarenheter i beredskapsärenden och söker gemensamma nordiska lösningar på kultursektorns stora utmaningar, särskilt när det gäller förändringar i verksamhetsmiljön, konst- och kulturfältets strukturer och finansieringsutsikter. Ett centralt tema är den nya teknikens inverkan på utvecklingen av den nordiska kulturpolitiken, inbegripet nyttjandet av verk och samisk kultur i träningen av generativ artificiell intelligens.

Åtgärder mot arbetsrelaterat utnyttjande syftar till att garantera att anställningsförhållandets minimivillkor och andra förpliktelser respekteras, oavsett arbetstagarens bakgrund. Samtidigt försöker man försäkra att konkurrensen mellan företagen är rättvis och att alla följer samma regler. Ordförandeskapet fortsätter arbetet inom denna sektor genom att främja åtgärder för att förebygga arbetsrelaterat utnyttjande, särskilt när det gäller samarbete mellan olika myndigheter.

Den psykosociala arbetsmiljön är ett centralt tema i det nordiska arbetslivet och en av prioriteringarna i arbetarskyddstillsynen. Ständiga förändringar utmanar arbetslivet, samtidigt som en god arbetsmiljö är en förutsättning för ett hållbart arbetsliv. Den psykosociala arbetsmiljöns betydelse har ökat i dagens arbetsliv genom förändringar i arbets- och verksamhetsmiljön och i arbetets kognitiva krav. En stor del av nordborna upplever att utmaningar med psykisk ohälsa har påverkat deras arbetsförmåga. Psykisk ohälsa har blivit en vanlig orsak till arbetsoförmåga i hela Norden.

Att förebygga och hantera psykosociala risker på arbetsplatsen är avgörande för att uppnå en god arbetsmiljö. Genom proaktiva satsningar på den psykosociala arbetsmiljön påverkas människors arbets- och handlingskraft, upplevda hälsotillstånd och möjlighet att vara kvar i arbete. Frågan är också viktig för EU och ingår i pelaren för sociala rättigheter.

Språket spelar en viktig roll i att skapa gemenskap och tillit och i att stärka demokrati och delaktighet. Den nordiska språkgemenskapen är viktig för den fortsatta utvecklingen av en gemensam nordisk identitet och bidrar på så sätt till att göra Norden till världens mest integrerade region. Under ordförandeskapet inleds verkställandet av den nya deklarationen om nordisk språkpolitik, som antogs gemensamt av utbildnings- och kulturministrarna 2024. Ordförandeskapet vill främja en långsiktig och effektiv nordisk språkpolitik som utvecklas i takt med tiden, bland annat i förhållande till digitalisering, artificiell intelligens och internationalisering.

Ett socialt hållbart samhälle garanterar alla sina medlemmar lika
möjligheter till ett gott liv och värnar samtidigt om miljön och resurserna
för kommande generationer.

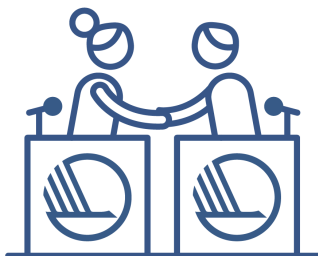
Foto: Daniel Eriksson/Visit Åland. Pasi Markkanen. Pasi Markkanen.

VI BJUDER IN TILL ATT BYGGA ETT HÅLLBART, HANDLINGSKRAFTIGT OCH INTEGRERAT NORDEN UNDER 2025

Detta program lyfter fram våra prioriteringar och gemensamma mål för ordförandeskapsåret 2025. Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet tillsammans med Åland är ett uttryck för vårt starka engagemang för det nordiska samarbetet. Samtidigt är det också en länk i kedjan, där varje nordiskt land i tur och ordning ansvarar för ordförandeskapet.

De nordiska regeringarnas avtalsbaserade samarbete medför många fördelar för invånarna i Norden. Det nuvarande samarbetet är dock inte en självklarhet, utan resultatet av en decennielång historisk process där Nordiska ministerrådet, som inrättades 1971, spelar en viktig roll. Det är viktigt att vi i vår tid vårdar och vidareutvecklar denna värdefulla tradition av samarbete som bygger på ömsesidigt förtroende.

Under de senaste åren har betydelsen av det nordiska samarbetet ökat ytterligare och det är viktigt att lyfta fram dess konkreta resultat i den offentliga debatten i de nordiska länderna. I en snabbt föränderlig internationell miljö är det viktigt att de nordiska länderna tillsammans kan hitta hållbara lösningar på aktuella utmaningar och lyfta fram det nordiska perspektivet även på global nivå. Norden – enat och starkt.

Norden – enat och starkt.

LÄNKAR TILL MINISTERRÅDENS SAMARBETSPROGRAM

Nordiska
samarbets-
ministrarna
MR-SAM

Ministerrådet
för arbetsliv
MR-A

Ministerrådet
för energi-
politik
MR-E

Ministerrådet för
näringspolitik
MR-N

Ministerrådet
för regional-
politik
MR-R

Ministerrådet
för fiske och
vattenbruk,
jordbruk, livs-
medel och
skogsbruk
MR-FJLS

Ministerrådet
för jämställd-
het och LGBTI
MR-JÄM

Ministerrådet
för kultur
MR-K

Ministerrådet
för justitie-
frågor
MR-JUST

Ministerrådet
för miljö och
klimat
MR-MK

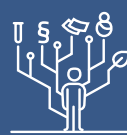
Ministerrådet
för social- och
hälsopolitik
MR-S

Ministerrådet
för utbildning
och forskning
MR-U

Ministerrådet
för ekonomi-
och finans-
politik
MR-FINANS

Ministerrådet för
digitalisering
MR-DIGITAL

Vår vision 2030

Ett **konkurrenskraftigt** Norden

Tillsammans ska vi främja grön tillväxt i Norden baserad på kunskap, innovation, mobilitet och digital integration.

Ett **grönt** Norden

Tillsammans ska vi främja en grön omställning av våra samhällen och arbeta för koldioxidneutralitet och en hållbar cirkulär och biobaserad ekonomi.

Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region

Ett **socialt hållbart** Norden

Tillsammans ska vi främja en inkluderande, jämställd och sammanhängande region med gemensamma värderingar och stärkt kulturutbyte och välfärd.

OM DEN HÄR PUBLIKATIONEN

Norden 2025: enat och starkt. Program för Finlands och Ålands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2025

PolitikNord 2024:776

ISBN 978-92-893-8065-2 PDF

ISBN 978-92-893-8066-9 ONLINE

<http://dx.doi.org/10.6027/politknord2024-776>

© Nordiska ministerrådet 2024

Publicerad: Oktober 2024

Foto på framsidan: Leikas/Visit Saimaa

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och en viktig del av europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet vill stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordiska ministerrådet

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Köpenhamn

pub@norden.org

Läs flera nordiska publikationer: www.norden.org/sv/publikationer